

International Committee on Contaminated Land bijeenkomst in Lima (Peru)

Verslag tweejaarlijkse internationale ICCL-conferentie

Van 22 tot 25 oktober 2019 kwam het International Committee on Contaminated Land (ICCL) bijeen in Lima. De grote thema's op deze conferentie waren de PFAS-problematiek en opkomende en diffuse verontreinigingen, de Minamata Conventie die gaat over kwik, aansprakelijkheid voor schade door en het opruimen en beheersen van bodemverontreiniging en mijnbouwactiviteiten, waarbij zowel de sociale en economische aspecten als de milieueffecten worden betrokken.

Door: Margot de Cleen

Over de auteur:

Magrot de Cleen is werkzaam bij Rijkswaterstaat/Bodem+, en is redactielid van het tijdschrift Bodem

ICCL

Het ICCL is een internationaal netwerk van beleidsmakers op het gebied van bodemverontreiniging, bodemsanering en bodembeheer. Het netwerk is ontwikkeld om elkaar te informeren over beleidsontwikkelingen, ervaringen uit te wisselen en elkaar te ondersteunen met kennis. Elke twee jaar komt het netwerk in een ander werelddeel bijeen om zoveel mogelijk landen de gelegenheid te geven om aan te haken en mee te doen. In Peru waren zo'n 50 deelnemers vanuit 18 verschillende landen aanwezig. Ditmaal was er een grote delegatie uit Latijns-Amerika. De Latijns-Amerikaanse landen richtten samen het Latin American Network on Prevention and Management of Contaminated Sites (ReLASC) op en gaven samen met de gastheer, het Ministerie van Milieu van Peru, en het Europese netwerk Common Forum on Contaminated Land (CF), het programma van de conferentie vorm. Vanuit Nederland waren Co Molenaar en Margot de Cleen van RWS aanwezig, vanuit Vlaanderen was Johan Ceenaeme van de OVAM afgevaardigd.

PFAS EN ANDERE EMERGING CONTAMINANTS

PFAS blijkt met name een Europees of Westers onderwerp. Er waren presentaties vanuit Duitsland, Finland en Nederland. Vlaanderen organiseerde zelfs een speciale sessie over dit onderwerp. Het algemene beeld uit de presentaties is dat de verschillende landen worstelen met de aanpak van deze diffuse verontreiniging, waarbij de problematiek in Nederland eruit sprong met de 'demonstraties' vanuit de bouwsector. De algemene aanpak van de PFAS-problematiek verschilt nogal tussen de landen: Co Molenaar schetste het voorlopige handlingskader waarbij hij liet zien dat Nederland werkt vanuit het voorzorgsprincipe, zoals in Nederland gebruikelijk bij het ontbreken van voldoende gegevens en normstelling (voor lokale

Aanpak van de PFAS-problematiek
verschilt nogal tussen de landen

verontreiniging). Duitsland staat zo'n benadering ook voor, maar werkte deze benadering nog niet uit in normstelling; hier ligt de focus op preventie. Wel voert Duitsland een studie uit om data te verzamelen in maagdelijke gebieden en slib, met als doel het krijgen van inzicht in de achtergrondbelasting, en heeft zij opdracht gegeven om een voorzet voor normstelling te doen en een kader op te stellen. Het Umwelt Bundes Amt wil in Duitsland een onderzoeksprogramma opzetten voor PFAS.

Finland werkt niet vanuit het voorzorgsprincipe maar vanuit een risicobenadering. Hier is onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van PFAS op locaties waar PFAS kan vrijkomen zoals vliegvelden en trainingslocaties voor de brandweer. Daarnaast is onderzoek gedaan naar bioaccumulatie in vis, en op basis hiervan zijn voorlopige normen afgeleid.

Johan Ceenaeme laat zien dat Vlaanderen heeft gekozen voor een pragmatische benadering. Daar is net als in Nederland een tijdelijk kader opgesteld, maar met waarden: 8 µg/kg ds bij vrije toepassing en 70 µg/kg ds in bouwkundig bodemgebruik, die zijn gebaseerd op bevindingen in de praktijk. Ook lopen er verschillende onderzoeken. Net zoals in Finland is onderzoek gedaan op oefenlocaties voor de brandweer. Dit heeft geresulteerd in een apart handelingskader voor de brandweer. Sinds april 2019 valt in Vlaanderen het omgaan met sediment onder grondverzet. In 2020 worden de resultaten verwacht van een onderzoek naar bodemsaneringsnormen en achtergrondgehalten.

Australië organiseerde in september 2019 de Cleanup conferentie in Adelaide, waar PFAS hoog op de agenda stond. Op deze conferentie bleek dat er wereldwijd veel kennis is en veel onderzoek naar PFAS heeft plaatsgevonden. Samenwerkingsorganisatie CRC-care heeft de onderzoeksleemten in beeld gebracht. In Brisbane heeft

Voor de winning van 1 kg goud wordt 2,4 tot 5 kg kwik gebruikt

Arcadis al saneringen uitgevoerd. Voor meer informatie zie ook: www.crccare.com/knowledge-sharing/PFAS-contamination. De US-EPA heeft ook veel kennis over PFAS. Terwijl ik dit schrijf, december 2019, zie ik een nieuwsbericht dat 40.000 Australische burgers samen met Erin Brockovich een wettelijke claim hebben neergelegd tegen de overheid over gezondheidsschade door PFAS.¹

Al eerder is in Bodem vermeld dat de OVAM een internationaal netwerk heeft opgericht voor emerging contaminants: EmConSoil² waarin bedrijfsleven, onderzoek en beleid samen komen. Hiervoor is nu een white paper opgesteld met de doelen en aanpak die worden nagestreefd. Op 18 en 19 mei 2020 vindt een 2^e ENSOR-bijeenkomst plaats over emerging contaminants.³

Op 13 en 14 januari 2020 vindt er vanuit de Europese Commissie een speciale bijeenkomst plaats over PFAS-monitoring in Brussel.⁴

Het Common Forum zal een aparte werkgroep oprichten voor emerging contaminants. Nederland is bereid om deze werkgroep te trekken. Nederlandse Kennisvragen die de afgelopen tijd op tafel zijn gekomen, zal de werkgroep meenemen in een inventarisatie van de gedeelde kennisbehoeften. Daarmee wordt geanticipeerd op Horizon Europe (2021-2027) en de missie 'Soil Health and Food'⁵ die daar onderdeel van is.

MINAMATA CONVENTIE

Het Minamataverdrag, of het verdrag van Minamata inzake kwik, is een mondiaal bindend verdrag over de aanpak van de risico's van kwik voor de menselijke gezondheid en het milieu. Er is nu een concept guidance document opgesteld over de aanpak van met kwik verontreinigde locaties. Dit document is een onderdeel van de zogenaamde UNEP 3 ofwel de 3^e missie van de United Nations Environmental Assembly welke is ingebracht door Afrika. De EU is gevraagd om advies. Daarvoor is dit concept voorgelegd aan een werkgroep van het CF onder leiding van Finland. In de General Assembly van november 2019 is het guidance document voorgelegd.

De CF-werkgroep vindt het jammer dat de richtlijn niet ingaat op principes zoals risicobenadering, duurzame sanering of ge-

biedsbenadering, principes die wereldwijd in de bodemsaneringsgemeenschap worden toegepast. Een aantal van de aanpakken die in Europa zijn ontwikkeld, zouden tot betere keuzes en oplossingen kunnen leiden. Omdat er in Afrika überhaupt geen bodemsaneringsbeleid is, heeft het document desondanks toegevoegde waarde.

AANSPRAKELIJKHEID, SOCIALE EN ECONOMISCHE ASPECTEN BIJ BODEMVERONTREINIGING

De Latijns-Amerikaanse landen worstelen met zowel beleid als organisatie (capaciteitsbuilding) en middelen. Vanuit Europa zijn verschillende presentaties gegeven over de Europese ervaringen. Margot de Cleen gaf een presentatie over de ontwikkelingen die het Nederlandse beleid doormaakte en de oorzaken die hierbij bepalend waren. Ook is ze ingegaan op de SDGs als framework om juist nieuwe waarden aan een gebied te geven bijvoorbeeld voor biomassaproductie of klimaatadaptatie en daarmee te zoeken naar stakeholders en middelen om zo bodembeheer van de grond te krijgen.

MIJNBOUWACTIVITEITEN

Een van de belangrijke opgaven waar de Latijns-Amerikaanse landen mee worstelen, is de aanpak van milieuverontreiniging door mijnbouwactiviteiten. Voor goud raken deze direct aan de Minamata Conventie: voor de winning van 1 kg goud wordt 2,4 tot 5 kg kwik gebruikt. Maar ook boskap, verontreiniging van lucht, water en bodem, aantasting van de gezondheid door blootstelling aan kwik en visconsumptie zijn neveneffecten van deze mijnbouw. Een groot probleem is dat er vele gezinnen (vaak illegaal) van deze mijnbouw bestaan. Er zijn heel veel onderzoeken gaande om de problematiek in beeld te brengen, zowel ten aanzien van de gezondheid als ten aanzien van verspreiding in het milieu. Er worden oplossingen gezocht in andere winningstechnieken, sanering, het bouwen van bezinkbassins, maar ook door het streven naar het volledig uitmijnen van aders om te voorkomen dat herbebost gebied wederom ontbost wordt voor het mijnen van de restanten. De verontreinigde oevers van het Amazonegebied waar deze mijnactiviteiten plaatsvinden, vormen een bedreiging voor de inheemse bevolking die hier haar gewassen teelt. Peru onderzoekt of, en hoe sanering van deze uitgestrekte gebieden het beste aangepakt kan worden. Daarvoor zijn ze onder andere verwezen naar Sednet.

Kortom, internationaal is er nog veel nodig om verontreiniging aan te pakken en gedegradeerd land weer waarde te geven. Daarvoor is het goed om elkaar te helpen en van elkaar te leren, bijvoorbeeld via het ICCL.

NOTEN

1. <https://www.abc.net.au/news/2019-10-29/erin-brockovich-australia-class-action-pfas-contamination/11645312>.
2. <https://www.ovamenglish.be/emconsoil>) en www.crccare.com/knowledge-sharing/PFAS-contamination.
3. <https://www.2mpact.be/ensor>.
4. <https://apps01.vito.be/vitoevents/inschrijving/MonitoringPFAS2020.aspx>.
5. (https://ec.europa.eu/info/horizon-europe-next-research-and-innovation-framework-programme/mission-area-soil-health-and-food_en).